Grovfôrmangel – hva kan gjøres?

Bengt Egil Elve
Tilførselsleder storfe

Nortura
bondens selskap

Lite grovfôr – ikke ta forhastede slutninger!

- For å begrense tapet på grunn av svikt i grovfôravlingen er det:
  - Viktig å få oversikt på hvor mye grovfôr en har disponibelt.
  - Deretter må en lage en plan på hvor mye en bør/kan få kjøpt
- Deretter kan det lages en plan på hvilke daglige fôrrasjoner som er mulig ut i fra:
  - hvordan produksjonssystemet er rigget på den enkelte gård og tilpasse tilvekst, slaktevekt og slaktealder i henhold til dette og tilgang på grovfôr
  - Hvor mange vinterfora søyer med påsett det er mulig å ha ut i fra produksjonssystem på gård og tilgang på grovfôr
- Sett i verk tiltak for å rasjonere på grovfôret så tidlig som mulig!

Norfura
bondens selskap

Grovfôr formidling

- En samlet næring har oppmerksomhet på fôrmangelen
- Oppfordring om å ta vare på halm til fôr
  - De som trenger å kjøpe halm fra kornhøst nå – må melde interesse for at halmen skal presses.
  - Det brukes flis i stedet for halm i tallefjøs
- Transport formidling
  - Sosiale media brukes aktivt!
- Import muligheter
- Vekstsesongen er ikke over – ikke gjør drastiske tiltak før det er endelig oversikt

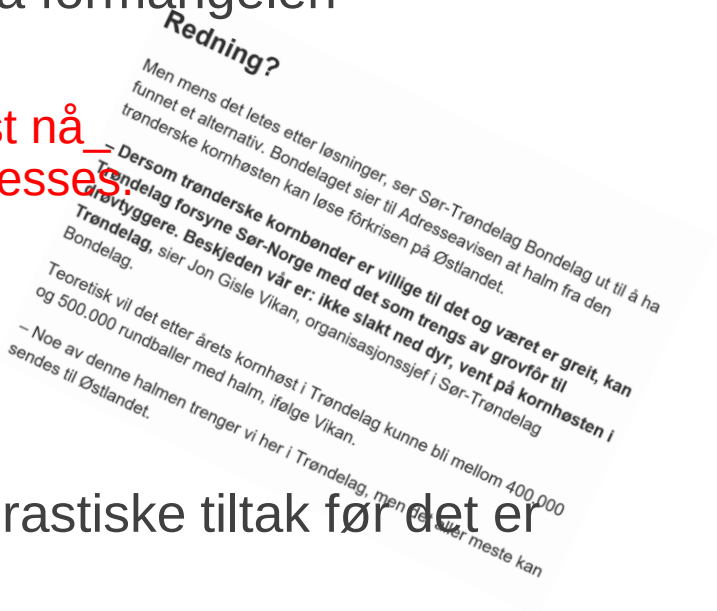

Redning?

Men mens det letes etter løsninger, ser Sør-Trøndelag Bondelag ut til å ha funnet et alternativ. Bondelaget sier til Adresseavisen at halm fra den trønderske kornhøsten kan løse fôrkrisen på Østlandet.

Dersom trønderske kornbønder er villige til det og været er greit, kan Trøndelag forsyne Sør-Norge med det som trengs av grovfôr til drøvtyggere. Beskjeden vår er: ikke slakt ned dyr, vent på kornhøsten i Trøndelag, sier Jon Gisle Vikan, organisasjonssjef i Sør-Trøndelag Bondelag.

Teoretisk vil det etter årets kornhøst i Trøndelag kunne bli mellom 400.000 og 500.000 rundballer med halm, ifølge Vikan.

– Noe av denne halmen trenger vi her i Trøndelag, men det er meste kan sendes til Østlandet.

Tiltak med moderat mangel på grovfôr

- Det er mulig å øke kraftfôr- og redusere grovfôr andelen i rasjonen. Det **kan** gi en dyrere fôrrasjon, men fortsatt kan det være god økonomi å fôre dyr til slakt.
  - **Tapet ved å ha tomme binger er ofte større enn kostnaden med dyrt fôr!**

- Det kan spares mye fôr ved å redusere slaktealder noe. Det kan gjøres som en kombinasjon av litt lavere slaktevekt og høyere tilvekst.

- Dersom kraftfôrandelen blir høy, bør en velge en kraftfôrsort som er beregnet å brukes i store mengder.

Norfura
bondens selskap

Kjøp av grovfôr

- den siste tiden er det kommet «nye» muligheter

- Følg Mattilsynet sine retningslinjer ved import.
  - Uønskede dyresykdommer, plantesykdommer og problem ugras
- Høy og tørket luserne (Alfa-alfa) ligger ute på Finn.no
- Hvor dyrt kan det kjøpes?
  - Ved mulighet til å erstatte noe av grovfôret med kraftfôr.
    - Prisen bør ikke overstige kraftfôrpris.
  - Dersom det er nødvendig for å ha strukturfôr og unngå nedslakting
    - Helt opp i 9 kr/FEm for ammeku
- Tommelfingerregel for prisomregning:
  - Høy, 0,83-0,87 FEm pr kg Ts og 88-92 % Ts: divider kg pris med 0,8
  - Ubehandla halm: 0,35 FEm pr kg ts: divider kg pris med 0,32
  - Behandla halm: 0,70 FEm pr kg ts: divider kg pris med 0,63

Norfura bondens selskap

Hva betyr kraftfôrforbruk og framfôringstid for økonomien?

Storfe

Nortura
bondens selskap

Lengre fremfôringstid gir høyere fôrforbruk

16 måneder

Totale FEm	2729	%
Vedlikehald, FEm	1298	48
Prod.behov, FEm	1431	52
Rasjon		
Grovfôr (FEm)	1304	
Kraftfôr (kg)	1379	

20 måneder

Totale FEm	3174	%
Vedlikehald, FEm	1852	58
Prod.behov, FEm	1322	42
Rasjon		
Grovfôr (FEm)	2767	
Kraftfôr (kg)	357	

I den spesielle situasjonen vi er i nå så er dette ganske uaktuelt…

- Nå handler det om å rasjonere på grovfôret for å opprettholde produksjon
- Ved mangel på grovfôr anbefaler vi redusert fremforingstid
- Innsparing ved framfôring av 20 okser = 29 260 Fem grovfôr eller omtrent 100 t. med silo dersom vi snakker normal silokvalitet.

Nortura
bondens selskap

Forslag til fôrplan okse, NRF

	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	15,1
Levende vekt kg	120	158	198	237	278	319	360	401	441	479	516	552	558
Kg NH3 halm	1,6	1,8	1,9	2,1	2,3	2,4	2,6	3,3	4,0	4,6	5,2	5,4	5,6
Kg Biff Intensiv	3,5	4	4,5	5	5	5,5	5,5	5,5	6	6	6	6	6

3 eksempler på fôring fra 120 kg, verdi 4.200 kr og til 290 kg slaktevekt.								
	Utgangspunkt, vanlig fôring			behandlet halm og mer kraftfôr			lite grovfôr og mye kraftfôr	
	FEm/kg	kr		FEm	kr		FEm	kr
Verdi kalv		4 200			4 200			4 200
grovfôr FEm	1 303	3 061					264	620
halm FEm				664	1 560			
kraftfôr kg	1 059	3 897		1 713	6 304		2 527	8 920
slakteinntekt – fôrings utgifter		5 913			2 707			3 370
distriktstilskudd sone 2		1 523			1 523			1 523
produksjonstilskudd		770			770			770
Totalt		8 205			4 999			5 662

Norfura bondens selskap

Forslag til fôrplan, kjøttfe lettrase

Alder i mnd.	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	16,5
Levendevekt i kg	225	246	271	304	337	371	407	442	478	513	545	555
surfôr, kg ts	1,0	1,1	1,2	1,3	14	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,0
Kg Biff Intensiv	3,5	4,0	4,5	5,0	5,5	6,0	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5

3 eksempler på fôring fra 225 kg og verdi 10 190 kr og til 300 kg slaktevekt og 20 158 kr i slakteinntekt.								
	Utgangspunkt, vanlig fôring			behandlet halm og mer kraftfôr			lite grovfôr og mye kraftfôr	
	FEm/kg	kr		FEm	kr		FEm	kr
Verdi kalv		10 290			10 290			10 290
grovfôr FEm	1 233	2 898					380	1 214
halm FEm				465	1 488			
kraftfôr kg	1 128	3 993		1 896	6 336		1 902	6 448
slakteinntekt minus fôr utgifter		3 030			2 044			2 295
distriktstilskudd sone 2		1 575			1 575			1 575
produksjonstilskudd		770			770			770
Totalt		5 375			4 389			4 640

Forslag til fôrplan Ammeku

Ammeku	Frem til 2 mnd før kalving	2 mnd før kalving	Etter kalving
700 kg ku	6 FEm	7,5 FEm	11,5 FEm
Med NH_3 halm og ammeku konsentrat	8 kg NH_3 halm	10 kg NH_3 halm	12 kg NH_3 halm
	0,8 kg Ammeku konsentrat	1 kg Ammeku konsentrat	1,5 kg Ammeku konsentrat
Med NH_3 halm og Formel Biff Intensiv	8 kg NH_3 halm	10 kg NH_3 halm	12-14 kg NH_3 halm
	2 kg Biff Intensiv	3 kg Biff Intensiv	3,5-4 kg Biff Intensiv
Med NH_3 halm, litt surfôr og Formel Biff Intensiv	8 kg NH_3 halm	10 kg NH3 halm	20-25 kg surfôr avhengig av tørrstoff og kvalitet
	2 kg Biff Intensiv	3 kg Biff Intensiv	3,5 kg Biff Intensiv

Norfura bondens selskap

Hva betyr kraftfôrforbruk og framfôringstid for økonomien? Småfe

Nortura
bondens selskap

Tiltak når heimebeitet tørkar bort

- Set ut kraftfôrautomatar til lamma, eller lag eit område der berre lamma kjem til. Støttefôr lamma med fiberrikt kraftfôr, etter appetitt eller avgrensa to gonger om dagen.
  - Det vil nesten **alltid** lønne seg å fôre lamma slik at dei greier kravet til slaktelamtilskot O+ eller betre og Stjernelamtillegg (minimum 15,1 kg slaktevekt, ca 40 kg levandevekt, O+ eller betre, feittgruppe 1+, 2-,2,2+,3- og 3)
  - Eks: Slakteoppgjerskalkulatoren 2018 distr.t.sk. sone 2 i lammering, pulje 130 eller meir:
    - Lam veke 32 med 13,3 kg slaktevekt (ca 35 kg l. vekt) kl O
      slakteoppgjer inkl. tilskot: **kr 764**
    - Sluttfôring i 28 dagar, tilvekst 350 g/dag :
      Lam levering veke 36 med ca 17,9 kg slaktevekt (ca 45 kg l. vekt) kl R
      Slakteoppgjer inkl. tilskot: **kr 1 634**

Kr 870 per lam eller kr 31 per dag til å dekke arbeid og kostnader med sluttfôring

Norfura bondens selskap

Tiltak

- Levere på lavere vekt, (over 15 kg/40 kg levende vekt)
- Tidlig levering.
- Send søyene i august, pristillegg
- Seinere sanking i utmark

Skyving vil kunne bli en konsekvens pga. begrensninger i kapasitet i slakting, kjøling og innfrysing.

Norfura
bondens selskap

Økonomi med ulike alternativ:

- **Bruk med 100 vfs sau i arealtilskotssone 5 distriktstilskotssone 2**
- **Normal grovfôravling:**
  - 70 FEm kraftfôr per søye
    - Dekningsbidrag per sau kr 2 983, for bruket kr 298 295
- **Halvert grovfôravling og gje meir kraftfôr:**
  - 190 FEm kraftfôr per søye
    - Dekningsbidrag per sau kr 2 665 for bruket kr 266 512 **tap for bruket: 31 783**
- **Slakting av halve flokken, 75 søyer året etter?**
  - Taper dekningsbidrag for 50 søyer i produksjonsåret: **133 250**
  - Bygger seg opp igjen og Får dekningsbidrag for 75 søyer året etter:
    - Dekningsbidrag per sau kr 2 963 for bruket kr 222 221 tap for bruket dette året blir : **76 074**
  - **tap for bruket totalt blir 133 250 + 76 074 : kr 209 324**
- **Gje mindre fôr og dermed få dårlegare produksjon:**
  - F.eks. mindre lammetall frå 1,7 til 1,5 lam per sau og lågare slaktevekt frå 19 til 17 kg slaktevekt
    - Dekningsbidrag per sau kr 2 423 for bruket kr 242 261 **tap for bruket: 56 034**

Konklusjon: Det vil lønne seg **å prøve** å halde produksjonen oppe, både når det gjeld søyetal og produksjon per søye

Norfura bondens selskap

Er Nortura rigget for en ekstraordinær situasjon?

Nortura
bondens selskap

Hva med livdyr?

- Økende interesse for å selge… Vi har overskudd av alt og det er økende
- Synkende interesse for å kjøpe.. Er i ferd med å bli helt borte på Østlandet

- Dersom fôringskalv må slaktes tidlig:
  - Det lønner seg å starte intensiv fôring nå – og fôre så lenge det er plass
    - Unge dyr svarer godt på sterk fôring
    - Bedre slakteoppgjør jo tyngre de er
    - Det går svært lite grovfôr i unge dyr.

Norfura bondens selskap

Slakting - Økonomi

- Reduksjon av besetning er et kostbart tiltak for produsent
  - Det får direkte konsekvenser for økonomien i flere år direkte
    - redusert inntekt påfølgende år
    - Kostnader ved å bygge opp igjen besetning
  - Det får indirekte konsekvenser for økonomien over flere år..
    - Utfordrende å dekke marked for ferskt kjøtt både i høst og i de påfølgende årene?
    - Kostnader ved innfrysing og tining
    - Verditap på frosset vs. Ferskt
- Markedsordningen gir i utgangspunktet rom for 2,5 millioner kg storfekjøtt på reguleringslager.
- Det er innvilget dispensasjon slik at inntil 5 millioner kg kan tas inn på reguleringslager.
  - Innfrysningskapasitet og fryselager er utfordrende – situasjonen er håndterbar.

Uke 32: 1440 tonn på reg.lager – det ventes inn 300 tonn kommende uke

Norfura bondens selskap

Transport og kapasitet

- Det forventes store innmeldinger av lam når prisen er på topp fra uke 32
  - Ikke lever lam som ikke er slaktemodne
  - God økonmi å fôre med kraftfôr og få lam i klase O+ (500 kr i tilskudd)
- Transport er utfordrende sammen med kjøring av sau fra heiabeitene og stor pågang av storfeslakt
  - Nortura har fått dispensasjon fra deler av kjøre og hviletids bestemmelsene
- Ekstra hjelper og vikarer til slakteriene er satt inn tidligere enn normalt
  - Slakteriene er forberedt på store slaktevolum
- Det kan allikevel komme flytting av slaktetidspunkt for å tilpasse slakting og transport

Nortura bondens selskap